

THE DANUBE SCRIPT IN THE LIGHT OF THE TURDAȘ AND TĂRTĂRIA DISCOVERIES – EXHIBITION CATALOGUE

(SCRIEREA DUNĂREANĂ ÎN LUMINA DESCOPERIRILOR DE LA TURDAȘ ȘI TĂRTĂRIA – Catalog expozițional (Ed. Zoia Maxim, Joan Marler, Viorica Crișan), Cluj-Napoca, Editura MEGA, 2009, 167 p.+27 ilustrații.)

La sfârșitul secolului al XIX-lea au fost descoperite, în Transilvania, în siturile Turdaș și Valea Nandului, numeroase obiecte ceramice pictate și incizate. Primul cercetător care a interpretat aceste semne ca aparținând unui sistem de scriere a fost baroneasa Zsófia Torma. În același timp, Torma asocia această scriere timpurie cu Asia Mică și Mesopotamia.

În a doua jumătate a secolului al XX-lea, Nicolae Vlăssă, director al Departamentului de Preistorie în cadrul muzeului clujean, descoperă tăblițele de la Tărtăria, ale căror inscripții duc la ipoteza că acestea ar fi de origine mesopotamiană. Odată cu datarea cu carbon radioactiv a tăblițelor de la Tărtăria, începe să fie vehiculată ipoteza că acest material european predatează scrierile orientale. Astfel, artefactele de la Turdaș și tăblițele de la Tărtăria au început să stârnească controverse în jurul subiectului celei mai timpurii scrieri din Europa, principalele întrebări care gravitează în jurul lor fiind „a apărut oare un sistem original de scriere în Europa neolitică fără influențe externe? Folosirea scrierii a dispărut pur și simplu, sau a influențat dezvoltarea alfabetizării din epoca bronzului?”.

Informațiile din aceste rânduri au fost extrase din *Cuvântul înainte* (Joan Marler) al Catalogului expozițional **The Danube script in the light of the Turdas and Tărtăria discoveries (Scrierea dunăreană în lumina descoperirilor de la Turdaș și Tărtăria)** realizat pentru expoziția cu același nume. Elaborarea acestuia a fost făcută în urma unei colaborări dintre Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei, care deține cea mai mare colecție permanentă de artefacte de la Turdaș și Tărtăria din lume, și Institutul de Arheomitologie Sebastopol din California, SUA. Respectivul catalog este structurat în două părți: **Investigations of the Danube Scrip (Investigații cu privire la scrierea dunăreană)** și **Images from the Exhibition and the Catalogue of Signs (Catalogul semnelor și imagini din expoziție)**. De asemenea, informațiile din cuprins sunt oferite bilingv (engleză, română), paralel pe aceeași pagină.

Premergător acestui catalog, în anul 2008, în urma unei colaborări între același Institut de Arheomitologie Sebastopol și Muzeul Național Brukenthal, a

apărut catalogul expozițional **The Danube Script. Neo-Eneolithic writing in Southeastern Europe (Scrierea dunăreană. Scrierea neo-eneolitică în Europa de sud-est).**

Prima parte a catalogului cuprinde studii referitoare la primele descoperiri ale scrierii dunărene, la originalitatea și dezvoltarea acestei scrieri, precum și la scopul întrebuițării ei. Astfel, Gheorghe Lazarovici și Cornelia-Magda Lazarovici prezintă activitatea cercetătorului **Nicolae Vlăsa și Cronologia și spațiul cultural ale culturilor Vinča și Turdaș în contextul Civilizației europene**, Marco Merlini – **Scrierea dunăreană și Turdaș. Semnele asemănătoare unei scrieri descoperite de baroneasa Zsófia von Torma și Scrierea dunăreană ca unealtă a ideologiei ancestrale într-o societate bazată pe legăturile de familie**, Harald Haarmann – **Tehnologia scrisului în contextul civilizației dunărene și Originalitatea și continuitatea. Probleme cruciale în studiul scrierii dunărene.**

Zoia Maxim, Gheorghe Lazarovici, Cornelia-Magda Lazarovici și Marco Merlini alcătuiesc în cea de-a doua parte **Catalogul semnelor** în care se încearcă a se oferi semnelor și simbolurilor de pe artefacte interpretări „menite să sugereze posibilitățile și nu să fie admise ca certe”(p. 132).

Ilustrațiile din partea finală a catalogului prezintă piesele centrale ale expoziției **Scrierea dunăreană în lumina descoperirilor de la Turdaș și Tărtăria.**

Realizarea expoziției, precum și elaborarea catalogului expozițional, oferă specialiștilor, dar și publicului larg, posibilitatea de a cunoaște artefacte de o importanță covârșitoare pentru istoria umanității, mai ales dacă în viitor se va putea afirma cu siguranță că această scriere precede scrierea sumeriană căreia în prezent i se acordă, în unanimitate, caracterul de cea mai veche scriere cunoscută.

Marina-Mihaela Bărbieru